

voorzitter voorgeing in gebod. Bij het gehouden appel nominaal bleek ook nu weer — waarin een afwijking met vorige Synodes is te constateeren — dat allen aanwezig waren.

Br. J. W. Maas, van Nijmegen, die zitting nam als secundus voor onderling J. M. Flier, van Geldermalsen, die ongesteld is, werd door de praeses welkom geheeten en betuigde door opstaan instemming met de belijdenis.

Dr. G. Keizer las de acta der vorige zitting, die werden vastgesteld.

De praeses constateert, dat het antwoord van Dr. G. nog niet is binnengekomen. De Synode ging in comité-generaal.

Het Rapport der Dogmatisch-Exegetische Commissie.

Wij laten hier volgen het rapport der dogmatisch-exegetische commissie.

Aan Uwe Commissie, die benoemd is onder den naam van Commissie IV, werd opgedragen, aan de Generale Synode advies uit te brengen aangaande de dogmatisch-exegetische zijde van de zaak-Dr. J. G. Geelkerken, en dat met tweeërlei doel. In de eerste plaats moest geconstateerd worden, welk het standpunt is, dat Dr. Geelkerken ten opzichte van de Heilige Schrift inneemt, en ten tweede had Uwe Commissie te onderzoeken, of zijn gevoelen al dan niet met de Belijdenisschriften in strijd waren. Deze opdracht betrof niet slechts de bekende „preekcoupure“, en de door Dr. Geelkerken gepubliceerde opvattingen omtrent Genesis 2 en 3, maar ook zijn, volgens de aanklacht van br. A. van Kooten onzuivere, beschouwing van het boek Job; een recensie van het boek van wijlen Dr. H. T. Oberman, getiteld: Was ons hart niet brandende in ons? — Jeugdpreeken; het opnemen van meditaties van Ethische theologen in de „Overtoomsche Kerkbode“, en zijn oordeel over het toneelstuk „Saul en David“ in ditzelfde orgaan. Immers besloot de Synode omtrent deze laatste punten, waartegen verschillende bezwaarschriften bij haar waren ingekomen (Agenda 1, letters N, O, P, Q, R) al de genoemde bezwaarschriften in handen van Commissie IV te geven, a. om daardoor nader kennis te nemen van de gevoelen van Dr. Geelkerken, en om na te gaan, of daartegen bij haar ook confessionele bezwaren bestaan, en b. om een voorstel te ontwerpen ter beantwoording van de sub P en Q genoemde stukken.

Om aan deze gewichtige en veelomvattende opdracht te voldoen, heeft Uwe Commissie zich eerst bezig gehouden met een nauwkeurig onderzoek van al de bovengenoemde stukken, en inzonderheid uit de brochures van Dr. Geelkerken alle gegevens verzameld, die noodig waren tot de juiste bepaling en beoordeling van de gevoelen, welke Dr. Geelkerken voorstaat. In de tweede plaats zijn door haar geleerd de deputaties uit den kerkeraad van Amsterdam-Zuid, van de Classis Amsterdam, en de Particuliere Synode van Noord-Holland, en enkele bezwaarde broeders van de Kerk van Amsterdam-Zuid. Verder heeft zij de bekende „preekcoupure“ aan haar oordeel onderworpen, en is met de grootste ernstigheid tot de uitspraak gekomen, welke straks zal worden medegedeeld. Ten vierde heeft zij een negentien vragen aan Dr. Geelkerken voorgelegd, opdat zijn gevoelen des te duidelijker aan het licht zou treden, welke vragen als bijlage I aan dit rapport zijn toegevoegd. Op deze vragen is door Dr. Geelkerken een uitvoerig antwoord ingediend (zie bijlage II), over welk antwoord gedurende twee dagen met hem is gesproken, en langs dezen weg, die wel lang, maar toch voor een billijke behandeling van deze moeilijke kwestie noodzakelijk was, is Uwe Commissie tot het navolgend oordeel en de daartuit voortvloeiende conclusies gekomen.

A. GENESIS 2-3.

1. De preekcoupure en de „oorzaken van nadenken“.

1. Wat de kwestie inzake Gen. 2 en 3 betreft, heeft Uwe Commissie allereerst een nauwgezet onderzoek gewijd aan de zgn. preekcoupure, niet alleen voor het kennen van Dr. Geelkerken's standpunt, maar ook en vooral voor de beoordeling van het kerkelijk proces. Aan ons werd namelijk door de „kerkrechtelijke Commissie“ de vraag gesteld, in hoeverre deze coupure in verband met de verdere houding van Dr. Geelkerken een genoegzaam grond opleverde voor het besluit van de Classis Amsterdam, om van Dr. Geelkerken „nadere verklaring van gevoelen te eischen“ in den zin van het Onderteekingsformulier.

De preekcoupure (waarmede gelijk bekend is wordt bedoeld de door Dr. Geelkerken verstrekte, naar zijn getuigenis en dat van 18 onderlingens zakelijk juiste weergave van het preekgedeelte, waartegen de aanklacht van broeder Marinus zich had gericht) luidt aldus:

„.....Het ontstaan van de zonde in ons geslacht — niet dus de allereerste oorsprong der zonde in het heelal, waarover wij zoeven spraken — wordt ons medegedeeld in het derde hoofdstuk van Genesis.

Ik weet wel, dat dit gedeelte der Heilige Schrift ons voor eigenaardige moeilijkheden plaatst. Zoo spreekt het van den staat der rechtvaardigheid, en dus van een tijdperk in de geschiedenis, der menscheit, dat aan haar geschiedenis, zooals wij die alleen kennen, n.l. in zonde, voorafgaat. En gelijk van den staat der heerlijkheid hierna, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtvaardigheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in deze bedeeeling. Als God ons dan ook daaromtrent Zijn Openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover, en van dien staat der hemelsche heerlijkheid, en van dien staat der rechtvaardigheid, in bewoordingen aan onze tegenwoordige, aardse bedeeeling ontleend. Anders zouden wij er niets van kunnen vatten, en Hij tot ons spreken, gelijk iemand tot een blinde, een blindgeborene, spreekt over de kleuren.

Ook is het vaak moeilijk uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Genesis 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd, en zijn er schier evenveel „verklaringen“ als geleerde uitleggers. Denk maar aan „den boom der kennis des goeds en des kwaads“, de slang en haar spreken, den boom des levens, enz. Doch de gemeente late zich door dit alles niet van de wijs brengen. Vast staat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van den zondeval, die heeft plaats gehad aan het begin der geschiedenis van ons menscheit geslacht. Zooals de Catechismus zegt: „Vanwaar, enz.“

Uwe Commissie is van oordeel, dat deze coupure, zoodra ze werd onderworpen aan een nauwgezet onderzoek als waartoe de Classis Amsterdam werd geroepen, inderdaad ernstige reden gaf om te vreezen, dat hier aangaande de bijzonderheden van het Schriftverhaal van Gen. 3 een beschouwing werd geboden, die niet in overeenstemming zou zijn te brengen met het gezag der Heilige Schrift, zooals dat in art. 4 en 5 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis is uitgesproken.

Natuurlijk — dit zij hierbij aanstonds opgemerkt — wordt hiernaede door ons niet gezegd, dat het voortaan van een dergelijke beschouwing door Dr. Geelkerken uit de preekcoupure zonder meer zou zijn te bewijzen. Ze is gegoten in zulke bewoordingen, dat een dergelijke — straks nader aan te duiden — ontclembare beschouwing in ieder geval niet op concrete wijze erin wordt aangegeven. Zoo blijft er altijd nog ruimte voor de vraag, of de bedoeling misschien ook een andere is geweest dan de woorden naar hun meest voor de hand liggende betekenis schijnen te zeggen.

Wij willen daarom niet verder gaan dan te constateeren, dat de bewoordingen der coupure reden moesten geven tot bovengenoemde vrees.

Wij zijn van deze meening, niet omdat hier wordt gezegd, „dat dit gedeelte der Heilige Schrift ons voor eigenaardige moeilijkheden plaatst“. Ook niet, omdat er later volgt: „Ook is het vaak moeilijk uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Genesis 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd, en zijn er schier evenveel „verklaringen“ als geleerde uitleggers. Denk maar aan „den boom der kennis des goeds en des kwaads“, de

slang en haar spreken, den boom des levens, enz.“ Maar wel om het volgende tweetal redenen.

2. Allereerst moest bedenking welken de vergelijking, die hier wordt getrokken tusschen de wijze, waarop de Schrift spreekt van den staat der rechtvaardigheid, en die waarop ze spreekt van den staat der hemelsche heerlijkheid: Dr. Geelkerken heeft er later op gewezen, dat hiernaede nog geen gelijkstelling van beide openbaringsvormen is uitgesproken, maar dat men moet letten op het derde van vergelijking.

Ook heeft hij verklaard, dat de bedoeling niet geweest was, uit te spreken, dat de openbaring aangaande den staat der rechtvaardigheid ons is gegeven in symbolischen vorm, iets wat hij trouwens ook van de openbaring aangaande den staat der heerlijkheid niet gaarne zou willen zeggen („Vragen mij voorgelegd“ bl. 14, 15, 17).

De vraag is echter, wat de bewoordingen der coupure inhouden. Nu is het o.i. niet te ontkennen, dat de openbaring aangaande den staat der heerlijkheid althans verclams is gegeven in symbolischen, of wil men een meer algemeen term, in figuurlijken vorm. Wanneer er in Openb. 22: 1 v. in de beschrijving van het nieuwe Jeruzalem sprake is van „een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal, voortkomend uit den troon Gods en des Lams“, en voorts wordt gezegd: „en in het midden van hare straat en op de eene en de andere zijde der rivier was de boom des levens, voortbrengende twaalf vruchten, enz.“, dan staat daarmede nog niet zonder meer vast, dat dit alles in eigenlijken zin moet worden opgevat.

De vraag is nu, of de coupure geen grond gaf voor de vrees, dat Dr. G. aangaande het verhaal van Gen. 3 een dergelijke opvatting huldigde. Natuurlijk beteekent vergelijking nog niet zonder meer gelijkstelling; maar de vraag is, wat door de bewoordingen der coupure als derde van vergelijking wordt aangegeven.

Zij noemt als zoodanig in het algemeen dit, dat beide beschrijvingen (die van den staat der rechtvaardigheid en die van den staat der heerlijkheid) spreken over een andere bedeeeling dan die waarin wij leven; maar dan verder in het bijzonder dit, dat daarom „en van dien staat der hemelsche heerlijkheid en van dien staat der rechtvaardigheid“ wordt gesproken „in bewoordingen, aan onze tegenwoordige, aardse bedeeeling ontleend. Anders zouden wij er niets van kunnen vatten, en Hij tot ons spreken, gelijk iemand tot een blinde, een blindgeborene, spreekt over de kleuren“.

Het zijn dus niet alleen bewoordingen, aan onze bedeeeling ontleend om die andere bedeeeling ermede te beschrijven, en dus andere dan die welke eigenlijk bij die bedeeeling zouden passen, maar tusschen deze beide is ook een zoo groot onderscheid, dat zoo God in die eigenlijke bewoordingen zou hebben gesproken, wij er niets van zouden kunnen vatten. „En Hij tot ons zou spreken, gelijk iemand tot een blinde, een blindgeborene, spreekt over de kleuren“. Wij kunnen niet anders zien, of hiernaede wordt — hetzij dan bewust of onbewust — heengewezen naar een beschouwing, waarbij het verhaal van den zondeval goeddeels in oneigenlijken zin wordt opgevat. Dus niet maar enkel zó, dat een in dit verhaal genoemde „boom“ stellig anders zal zijn geweest dan elke boom, dien wij kennen, maar ook zó, dat daarmede zeer wel iets anders dan een boom kan zijn bedoeld.

3. De tweede reden tot bedenking, die Uwe Commissie meent in de coupure te moeten constateeren, is gelegen in het slot. Nadat hier is gezegd, dat het vaak moeilijk is uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd, wordt vervolgd: „Doch de gemeente late zich door dit alles niet van de wijs brengen. Vast staat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van den zondeval, enz.“ Het komt Uwe Commissie voor, dat hier in ieder geval iets ontbreekt, n.l. de verzekering, dat ook de hier berichtte bijzonderheden de goddelijke bekendmaking zijn van historische feiten of van zaken, die in de historie hebben bestaan. Doordat deze verzekering ontbreekt en er aangaande die bijzonderheden alleen gezegd wordt, dat ze van onzekere uitlegging zijn, om dan het feit van den zondeval voor vaststaand te verklaren, is er gekonde reden om de vraag te stellen, of dan naar de bedoeling van den spreker die bijzonderheden soms niet evenzeer vaststaan als de zondeval, waarvan hij dit met nadruk verzekert?

4. De genoemde twee redenen tot bedenking werden nog versterkt door de houding, door Dr. Geelkerken aangenomen bij de behandeling der aanklacht van broeder Marinus.

Laatstgenoemde gaf het op den kansel gesprokene aldus weer (Memorieboek bl. 4):

„Volgens Dominee Geelkerken is het bericht, dat de Heilige Schrift van de bedoelde eerste overtreding geeft, niet als letterlijke waarheid op te vatten en als zoodanig dus ook niet neergeschreven. De Heilige Schrift — zegt hij — verschaft geen mededeeling over wat metterdaad door God als proef was gegeven en ook niet over de feitelijke toedracht der verzoeking tot — en de daad van den val, maar geeft in een voorstellingsvorm, onder een beeld, het verhaal, dat onze eerste voorouders in een proef bezweken zijn. Dit zou dan zoo gebeuren, omdat ons menscheit, door de zonde geschaad bevattingsvermogen niet bekwaam is tot een recht kennen van datgene, wat toen, in het Paradijs, in zijne hooge sfeer, eigenlijk de beproeving des menschen heeft ingehouden. Om deze redeneering te verduidelijken gebruikte Dominee Geelkerken het beeld van den vakman, die over de kleuren met een blinde zou gaan spreken. Deze blinde zou daarvan even weinig kunnen begripen, als wij, indien de Heilige Schrift ons het feit der eerste overtreding en van den val des menschen zou hebben bericht, dat zouden vernemen te verstaan.“

Uwe Commissie heeft zich niet in te laten met de vraag, welke van beide weergaven der bedoelde preekpassage de meest juiste is. Uit bovengestane beschouwingen blijkt echter, dat althans het grootste gedeelte van br. Marinus' beschuldiging gebaseerd was op een opvatting van bedoelde preekpassage, waartoe die passage, ook als men ze uitsluitend beoordeelt naar de door Dr. Geelkerken zelf in de coupure gegeven weergave, inderdaad aanleiding gaf.

Nu lieten we de mogelijkheid open, dat de bedoeling van Dr. Geelkerken een andere was geweest. Daar echter zulk een andere bedoeling allernist zonder meer duidelijk geacht kon worden, was Dr. G. verplicht geweest deze bedoeling nader aan te geven. Toen hij nu, hoezeer daarop ook bij hem werd aangedrongen, weigerde dit te doen, moest deze weigering de reden tot bedenking versterken.

5. Op grond van bovenstaande overwegingen heeft Uwe Commissie haar oordeel aangaande de preekcoupure en de „oorzaken van nadenken“ geformuleerd in een conclusie, die zij aan de kerkrechtelijke Commissie heeft doen toekomen, en die mede is opgenomen onder de conclusies, die aan het slot van dit rapport aan de Synode ter vaststelling worden voorgedragen. Slechts zij nog opgemerkt, dat in deze conclusie de Commissie zich heeft gesteld op het standpunt, dat een opvatting van het Paradijsverhaal als waarvoor de preekcoupure deed vreezen, duidelijke mededeelingen der Schrift van haar kracht zou berooven en daarom niet in overeenstemming zou kunnen worden geacht met het in art. 4 en 5 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis beleden gezag der Heilige Schrift. De gronden voor dit standpunt zullen in het vervolg van dit rapport nader zijn uiteen te zetten (zie beneden sub IV).

II. Dr. Geelkerken's standpunt inzake Gen. 2 en 3.

In het bovengestane ging het over de „oorzaken van nadenken“ ten opzichte van Dr. Geelkerken's standpunt inzake het Paradijsverhaal. Dit heeft geleid tot nadere ondervraging en het is thans de vraag, hoe we op grond van al de gegevens het standpunt van Dr. Geelkerken aangaande dit Schriftgedeelte hebben te denken.

1. We vestigen allereerst de aandacht op enkele uitspraken,

waarin Dr. G. geenszins zijn standpunt bepaalt zoowel ten opzichte van de Heilige Schrift in het algemeen als ten opzichte van Gen. 1-3 (of Gen. 3) in het bijzonder.

In zijn eerste antwoord op de eerste serie vragen, hem door de Classis gesteld, verklaart hij: „Ik stem ten volle in met wat onze Kerken belijden in art. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis aangaande de Heilige Schrift, en reken mitsdien ook Gen. 1, 2 en 3, naar inhoud en vorm, in alles te behooren tot „al de Schrift, van God ingegeven“ (2 Tim. 3:16). (Zie Vragen mij voorgelegd, bl. 44).

Soortgelijk in zijn 2e antwoord, waar hij verklaart, ten opzichte van de H. Schrift in het algemeen (en dus ook ten opzichte van Gen. 3 als onderdeel der H. Schrift) ten volle in te stemmen met wat onze Kerken aangaande de H. Schrift belijden in Art. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis (Vragen mij voorgelegd, bl. 44).

Ook wat de bijzonderheden betreft, verklaart hij: „Dat ik dus ook alle gebeurtenissen, die in genoemd hoofdstuk worden medegedeeld, aanvaard als metterdaad alzo te hebben plaats gehad, volgt daaruit vanzelf“ (t.a.p.).

Later heeft hij geschreven: „ten volle aanvaard ik al hetgeen in de H. Schrift, ook in Gen. 1-3, letterlijk staat, als absoluut gezaghebbende Openbaring Gods“ (Op weg naar de Synode bl. 44).

2. De gezeten moeilijkheden hebben betrekking niet op de formele erkenning van het betrokken Schriftgedeelte als deel der geïnspireerde en dus met Goddelijk gezag bekleede Heilige Schrift, maar op den inhoud ervan. Hierbij wordt dan door Dr. G. de stelling geponeerd, dat het slechts betreft een kwestie van exegese of opvatting, terwijl daartegenover door de Classis wordt gevindiceerd, dat het door Dr. Geelkerken ten opzichte van sommige onderdelen van den inhoud van het Schriftverhaal ingenomen standpunt metterdaad aan het ook door hem beleden Schriftgezag tekort doet.

Op grond zoowel van de preekcoupure als van Dr. G.'s verdere uitspraken mag worden uitgesproken, dat het geschil niet, in ieder geval niet rechtstreeks, gaat over de vraag, of we in Gen. 3 te doen hebben met de Goddelijke bekendmaking van een historisch feit, het feit van den zondeval. Dit wordt uitdrukkelijk door hem erkend.

Daarentegen blijkt aangaande sommige bijzonderheden van het Schriftverhaal (het proefgebed, de beide bijzondere Paradijsboomen, de slang en haar spreken) door Dr. Geelkerken een standpunt te worden ingenomen, welks toelaatbaarheid door de Classis wordt betwist.

Op de hem dienaangaande door de Classis gestelde vragen (gelijk ook op de andere) is door Dr. Geelkerken scherpe kritiek geleverd. Het behoort niet tot onze taak, hierop in bijzonderheden in te gaan. Wij wenschen alleen uit te spreken, dat naar onze overtuiging deze vragen voldoende duidelijk waren om Dr. Geelkerken te doen begrijpen, wat de Classis van hem in dit opzicht begeerde te weten, n.l. of hij niet alleen het feit van den zondeval in het algemeen, maar ook de bovengestane in verband daarmede genoemde feiten en zaken, opgevat in den eigenlijken, letterlijken zin der woorden, als historisch aanvaardde. In denzelfden geest heeft ook Uwe Commissie aan Dr. Geelkerken henzover vragen gesteld en daarbij op dien eigenlijken, letterlijken zin der woorden en dus op de zintuiglijke waarneembaarheid der aangeduide zaken of feiten, den nadruk gelegd.

Op grond nu van al de ons in dezen ten dienste staande uitspraken van Dr. Geelkerken kan het volgende worden vastgesteld.

1. Dr. Geelkerken heeft uitdrukkelijk verklaard, dat hij met de opmerking uit de coupure aangaande het vaststaan, „dat we in Gen. 3 de Goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van den zondeval“, natuurlijk niet bedoelde, dat alleen het feit van den zondeval vaststaat (brochure Vragen mij voorgelegd, bl. 19). Op de door ons aan hem gestelde vraag, welke andere zaken of feiten in het verhaal van Gen. 3 door hem nog als vaststaand worden beschouwd, antwoordt hij (Memorie bl. 11), dat hij reeds meermaals heeft verzekerd, dat alles wat in Gen. 3 hetzij als zaak of als feit ons wordt medegedeeld voor hem vaststaat, en dat alleen maar over de uitlegging ook onder Gereformeerden verschil kan bestaan. — Dit antwoord brengt niet verder. Immers gaat het juist om de vraag of Dr. Geelkerken ten opzichte van de kwestie der „uitlegging“ niet een zoodanig standpunt inneemt, dat sommige zaken of feiten, die naar den klaarblijkelijken zin van het Schriftverhaal hier worden medegedeeld, door die „uitlegging“ worden weggeëxegeseerd of onzeker gemaakt.

Het komt er dus op aan, welke speciale zaken of feiten door Dr. Geelkerken in dit hoofdstuk worden gelezen. En dan is het zeker niet zonder belang, dat hij aan het slot gewaagt van de door hem nimmer in twijfel getrokken „dogmatische waarheden van schepping, staat der rechtvaardigheid, Satanische verzoeking, overtreding van „het gebod des levens“, goddelijke vloek, verdrijving uit het Paradijs“, hoewel het Uwe Commissie niet duidelijk is, waarom hij hier juist den term „dogmatische waarheden“ gebruikt.

Voorts bleek bij de mondelinge toelichting nader:

a. dat ook de hier genoemde zaken niet bedoeld zijn als volledige opsomming van al wat door Dr. Geelkerken in Gen. 3 wordt gelezen;

b. dat hij met „het gebod des levens“ uiteraard het proefgebed bedoelt, en dit opvat als een speciaal gebod, door God aan den mensch gegeven;

c. dat hij het Paradijs opvat als een op een bepaalde geografische plaats gelegen hof, welk woord dan door hem in eigenlijken zin wordt verstaan, zoodat hier aan zintuiglijk waarneembare boomen is te denken.

2. De eigenlijke vraagpunten zijn de boom der kennis des goeds en des kwaads (waarmede dan ook de inhoud van het proefgebed ten nauwste samenhangt), de boom des levens en de slang en haar spreken).

Dienaangaande is op te merken:

a. dat Dr. Geelkerken met het oog op deze bijzonderheden in zijn Memorie (bl. 16) verklaart: „dat we hier met „bekendmaking van historische realiteiten of feiten“ te doen hebben, heb ik herhaaldelijk als mijn gevoelen geuit“;

b. Intrascen was ook gevraagd, of het in de Schrift dien aangaande medegedeelde in eigenlijken zin is te verstaan, en hierop werd door Dr. Geelkerken geen antwoord gegeven. Hiernaede komt overeen zijn antwoord op vraag 13 (Memorie bl. 17). Deze loopt over de kwestie der eigenlijke of figuurlijke opvatting van bovengenoemde vier elementen van het Schriftverhaal, dus over de kwestie, of de hier door de Schrift aangeduide zaken of feiten wel dan niet bedoeld zijn als te behooren tot de wereld van het zintuiglijk-waarneembare. Hierop nu luidt het antwoord van Dr. Geelkerken: „In hoeverre de door u genoemde bijzonderheden alle zintuiglijk waarneembaar zijn geweest, is m.i. moeilijk uit te maken. Eveneens in hoeverre wij b.v. een adequate voorstelling van den „boom des levens“ hebben, wanneer wij daarbij denken aan een boom, zooals wij die kennen“.

Nu zouden de laatste woorden den indruk kunnen wekken

1) De vraag, of Dr. G. nog andere zaken of feiten in Gen. 1 en 3 dispuabel stelt, kan Uwe Commissie niet beantwoorden. Wel schrijft hij in „Vragen mij voorgelegd, enz.“ bl. 18:

„.....waarbij men naar Uw methode vragen zou kunnen stellen als deze: is dit een werkelijke stem, een werkelijke wind, een werkelijk wandelen geweest? Waren dit werkelijke vellen of werkelijke rokken, en was dit een werkelijk aantrekken? Hetgeen op bedenkelijke wijze tot profanatie van de Heilige Schrift waarheid Gods zou kunnen leiden“ — waarin — het zij terloops opgemerkt — door Dr. G. in het geheel geen onderscheid wordt gemaakt tusschen anthropomorfe uitdrukkingen en uitdrukkingen in eigenlijken zin. Maar noch in de schriftelijke beantwoording der aan Dr. G. gestelde vragen (vgl. o.a. het antwoord op vrg. 9, Memorie blz. 11) noch in de mondelinge toelichting werd daarover voldoende opheldering verkreken.

alsof het alles wat meer of minder inderdaad is, neemt of mogt aangaande de waarheid voor vermeldte antw. aangaande ju. instigd in de mogelijke waar. betrefde voor het antwoord was z.i. schol.

Hiernaede is neembaarheid van zich herover. geen vaststaan. geen eigen es. de Synode bl.

Deze houding kerkten bleef. Amsterdam. doelden op o. zoeh met me. verklaard: „C. Over vraag. geleid bl. 19). gegeven, dat zaken of feite. de betuiging, gen mededeel. boven reeds g. Dr. Geelkerke. lingen voorsta. anderszids hee. over „de werl. min werd besl. die zintuiglij. Commissie dan. 3. Tenslotte. uitdrukking d. „traditioneele. In dezen zin. uit zijn gesche. linge samenv. uitdrukking al. vating exeget.

Hierbij moe. dat Dr. G. his. iets toevoege. heid van een. als waarin hij. „Alleen ma. dat die traditi. confessioneele. met ambtelijk. en uitsluitend. deze gangbare. bl. 19 v.).

Op de vraag. we terug. Het te kennen. En met de mogel. de mondelinge. werd geleid). perkt. In iede. inden Dr. G. raarden wat. dus ook aanv. bekende bijzo. hij dus feitel. dubieus heeft. ling van Dr. G. hem geschreev. bovengenoemd. nevie exegese. kan verandere.

III. Zwabhu

1. Het stam. worden weerg. hebben, of ee. goeds en des.

De vraag lo. iets ontken. twist dit met. vaard ik; alle. zij daar meen. eegene.

Wij mogen. benkelijke e. nomen standp. aangaande zal. als vaststaand. dedigde door. lag het voor. verklaring we.

Dienaanga. op ten wijze. wagen van f. (het vertrek) s.

„Slechts i. ring te vort. mentalis an. gorieche, n. overigens p. een gebout. Classis doet. mij luertoe.

Gelijk beket. men nu echter. zed, dat dit. Dr. G.'s bover. blijkt wel zee.

2) „Op weg. geloofsbezwaa. opvattingen o. hoofdstukken. zegt in zijn 3. mlien het tar. zeel opvatting. en geacht wo. zou hebben.

3) Brief va. boek bl. 55.

4) Hieraan. stellen, dat hi. boomen is te. stelling op zie. toch voor toe. De Schrift to. kwaads een vi. ten worden g. met gegeven. geweest, dan. genoemde. En aan te nemen.

zowel ten opzichte

agen, hem door alle in met wat fabelijns aan Gen. 1, 2 en 3, de Schrift, en mij voorre-

klaart, ten opzichte ook ten opzichte van de H. Schrift be- dragen mij voor-

ij: „Dat ik dus ik worden me- hebben plaats ge-

ik al hetgeen dat, als absoluut van de Synode ing niet op de deelde als deel eklede Heilige vordt dan door eeft een kwestie door de Classis en ten opzichte Schriftverhaal ot hem beleden

an Dr. G.'s ver- het geschil niet, raag, of we in making van een ordt uitdrukke-

erheden van het andere Paradijs- Geelkerken een arheid door de

gestelde vragen scherpe critiek p in bijzonder- reken, dat naar lijk waren om

van hem in de het feit van de ermede in ver- it in den eigen- aanvaardt, an Dr. Geelker- eigenlijken, telijke waarnem- ruk geleed.

e staande uitin- den vastgesteld, rd, dat hij met tstaan, „dat we n een historisch bedoelde, dat ure Vragen mij gestelde vraag, in Gen. 3 door roordt hij (Me- ekerd, dat alle d medegedeeld itlegging ook Dit antwoord e vraag of Dr itlegging niet aken of feiten, rittverhaal hier worden weg-

of feiten door En dan is het gewaagt van de sche waarheden rzoeking, over- oek, verdrijving iet duidelijk is, waarheden ge-

der; id zijn als volke- in Gen. 3

het proefgebol er God aan dan

epaalde geogra- hem in eigen- lijk waarnem-

der kennis des inhoud van het es levens en de

zonderheden is „bekendmaking en, heb ik het

e Schrift dies te verstaan, en gegeven. Hie- demorie bl. 17), tuurlijke opvat- Schriftverhaal rift aangeduid behooren tot de op nu luidt het op u genoemde re geweest, en re wij b.v. een (hebben, waar- zij die kennen, tunnen welken

eiten in Gen. 1 beantwoordt enz.” blz. 18; i kunnen stellen lijke wind, een lijke vellen en velden? hetgeen Heilige Schrift het zij terloops verscheidt word en uitdrukke- lijke beantwoot antwoord op oelichting werd

alsof het alleen maar gaat over de vraag, of de boom des levens wat meer of minder verschilt van de boom, die wij kennen. Inderdaad is echter het onderwerp, dat Dr. Geelkerken aanneemt of mogelijk acht, veel grooter. De zaak is deze, dat ook aangaande deze beide Paradijsboomen de zintuiglijke waarnembaarheid voor hem niet vaststaat. Dit blijkt reeds uit het bovenvermelde antwoord, bezien in het licht van de vraag, die dien-aangaande juist zekerheid wenschte. Bovendien werd het bevestigd in de mondelinge toelichting. Op de vraag, of uit de zintuiglijke waarnembaarheid van de overige Paradijsboomen niet hetzelfde voor de twee bijzondere boomen moest volgen, was het antwoord van Dr. Geelkerken ontkennend; zoo te redeneeren was z. i. scholastiek.

Hiermede is ook weer niet gezegd, dat deze zintuiglijke waarnembaarheid door Dr. Geelkerken wordt ontkend. Hij wenscht zich hierover niet uit te laten. Blijkbaar omdat hij dienaangaande geen vaststaande meening bezit, hij heeft immers ook getuigd, geen eigen exegese aangaande Gen. 3 te hebben (Op weg naar de Synode bl. 44).

Deze houding komt geheel overeen met die, welke Dr. Geelkerken heeft aangenomen bij het onderzoek door de Classis Amsterdam. Voorzover de door de Classis hem gestelde vragen doelden op de hier-besproken kwestie, heeft hij ze noch met ja noch met neen beantwoord. Enerzijds heeft hij uitdrukkelijk verklaard: „Ook denk ik er niet aan, hetgeen door U sub 1-4 (Vier vragen genoemd wordt, te ontkennen” (Vragen mij voorgelegd bl. 16). Anderzijds heeft hij ook nimmer een antwoord gegeven, dat de zintuiglijke waarnembaarheid werkelijkheid dezer zaken of feiten bevestigde. Hij heeft zich beperkt enerzijds tot de betuiging, dat hij al hetgeen de Schrift aangaande deze dingen mededeelt aanvaardt; wat de zaak niet verder brengt, om de boven reeds genoemde reden, dat het gaat over de vraag, of Dr. Geelkerken niet een „opvatting” van deze Schriftmededeelingen voorstaat, die materieel aan haar gezag tekort doet. En anderzijds heeft hij in zijn antwoorden aan de Classis gesproken over „de werkelijkheid” van dit alles, waardoor de zaak evenmin werd beslist, daar het natuurlijk de Classis was te doen om de zintuiglijke waarnembaarheid werkelijkheid, waarnaar Uwe Commissie dan meer nadrukkelijk heeft geïnformeerd.

3. Tenslotte zij nog opgemerkt, dat Dr. G. soms een enkele uitdrukking deed, die zou kunnen denken, dat hij wat hij de „traditionele opvatting” noemt voor zich zelf wel aanvaardt. In dezen zin is door sommigen opgevat een enkele uitdrukking uit zijn geschriften²⁾ en in dezen geest schreef hij in de mondelinge samenspreking meer beslist zich uit te laten, b.v. in een uitdrukking als deze: „Ik wil voor mijzelf deze traditionele opvatting exegetisch aanvaarden”.

Hierbij moet echter altijd weer in het oog worden gehouden, dat Dr. G. hieraan ook in de mondelinge samenspreking altijd iets toevoegde aangaande het rekening houden met de mogelijkheid van een andere opvatting. Altijd dus in den zelfden geest als waarin hij in „Op weg naar de Synode” schreef (bl. 44):

„Alleen maar moet ik er zeer ernstig bezwaar tegen maken, dat de traditionele exegese door mij of door wien ook, zonder confessionele uitspraak in dezen, aan mij zelf en aan anderen met ambtelijk gezag zou worden opgelegd als de eenige mogelijke en uitsluitend ware. Onze belijdenisschriften zeggen omtrent deze gangbare exegese niets.” (Vgl. „Vragen mij voorgelegd” bl. 19 v.).

Op de vraag aangaande de juistheid dezer beschouwing komen we terug. Het gaat er hier slechts om, het standpunt van Dr. G. te kennen. En dan wordt door een dergelijk rekening houden met de mogelijkheid van een andere opvatting (waarop ook in de mondelinge bespreking door Dr. G. anderzijds weer nadruk werd gelegd) het „aanvaarden” in zijn beteekenis reeds beperkt. In ieder geval, hoe men hierover ook moge oordeelen, indien Dr. G. werkelijk in den volsten zin des woords zou aanvaarden wat hij de traditionele opvatting noemt, dan zou hij dus ook aanvaarden de zintuiglijke waarnembaarheid van de bekende bijzonderheden van de Paradijsgeschiedenis. Dan zou hij dus feitelijk terugnemen alle uitdrukkingen, waarin hij deze dubieus heeft gesteld (zie boven). Daar dit nu stillig de bedoeling van Dr. G. niet is geweest (hij verklaarde ook, al het door hem geschrevene voor zijn rekening te nemen), meenen we, dat bovengenoemde uiting aangaande het aanvaarden der „traditionele exegese” het door ons gevonden resultaat niet wezenlijk kan veranderen.

III. Zuiverheid van Dr. Geelkerken's standpunt.

1. Het standpunt van Dr. Geelkerken kan dus in het kort aldus worden weergegeven, dat we naar zijn meening geen zekerheid hebben, of een zintuiglijke waarnembaarheid boom der kennis des goeds en des kwaads, enz. in het Paradijs heeft bestaan, enz.

De vraag komt aanstonds op, of Dr. Geelkerken hiermede niet iets ontkent, dat de Schrift ons mededeelt. Dr. Geelkerken betuigt dit met nadruk, en zegt: al wat de Schrift mededeelt aanvaardt ik; alleen het is de vraag, of de Schrift wel zegt wat zij daar meent te lezen; het is dus een kwestie van opvatting of exegese.

Wij mogen niet nalaten, hierbij aanstonds te wijzen op een bedenkelijke eigenaardigheid van het door Dr. Geelkerken ingenomen standpunt. Zoodra bleek, dat Dr. Geelkerken dubieerde aangaande zaken, die dusver onder ons op grond van Gen. 3 als vaststaand werden aangenomen, en dat hij dit dubieeren verdedigde door de mogelijkheid eener andere opvatting te stellen, lag het voor de hand, dat aan hem vanwege de Classis nadere verklaring werd gevraagd, welke die andere opvatting dan was.

Dienaangaande nu heeft Dr. G. zich aanvankelijk uitgelaten op een wijze, die door hemzelf later is beschreven, als hij (gevoegd van het bekend geworden onderhoud in een afzonderlijk vertrek) zegt: ³⁾

„Slechts herhaalde ik wat ik reeds in de classicale vergadering te voren had gezegd, n.l. dat hij mij geenerlei reservatio mentalis aanwees, wa, ik omtrent Genesis 3 noch een allegorische, noch een symbolische opvatting voorstond, maar overigens positief omtrent mijn opvatting van Genesis 3 alleen gebonden was mij opzettelijk te verklaren, indien de Classis door het Onderteekensformulier te gaan gebruiken mij hiertoe dwong.”

Gelijk bekend, heeft de Classis toen dit laatste gedaan. Vraagt men nu echter naar het resultaat, dan kan mogelijk worden gezegd, dat dit heeft beantwoord aan de verwachting, die door Dr. G.'s bovengenoemde uitspraak moest worden opgewekt. Dit blijkt wel zeer duidelijk, wanneer men hiermede vergelijkt de

²⁾ „Op weg naar de Synode” bl. 44: „Ook heb ik geen enkel geloofsbezwaa tegen de aanvaarding der onder ons traditionele opvattingen omtrent de bijzonderheden van het in deze Schrift-besluitstuk medegedeelde”. Vergelijk hierbij echter, wat Dr. G. zegt in zijn Memorie blz. 12: „en wilde daarmede zeggen, dat, indien het vaststond (wij cursiveeren, comm.) dat deze traditionele opvattingen de eenige mogelijke en uitsluitend ware moesten geacht worden, ik voor mijn geloof daar geen moeite mede zou hebben.”

³⁾ Brief van Dr. G. van 21 September 1925; zie Memorieboek bl. 25.

⁴⁾ Hieraan zou men ook niet kunnen ontkomen door te onderstellen, dat hier aan ideeën, dus niet-zintuiglijke-waarnembare boomen is te denken. Immers, gesteld al, dat aan deze voorstelling op zichzelf een redelijke zin zou zijn te verbinden, ze is toch voor toepassing op het Schriftverhaal allerminst vatbaar. De Schrift toch zegt, dat de boom der kennis des goeds en des kwaads een vrucht droeg, die door Eva met het lichamelijke oog kon worden gezien; die door haar werd gegeten en aan haar werd gegeven. Zou de boom niet-zintuiglijk-waarnembaar zijn geweest, dan zou dit ook moeten gelden voor al het hierboven genoemde. En dit is toch wel niet anders mogelijk, dan door aan te nemen, dat deze uitdrukkingen symbolisch zijn bedoeld.

verklaring, door Dr. G. afgelegd in zijn brochure „Op weg naar de Synode” bl. 44: „Doch ik gaf geen eigen exegese van Gen. 1-3. Ik heb er dan ook geen”.

Hier mag niet achterwege blijven een woord van ernstige afluering over de lichtvaardigheid, die in deze houding van Dr. G. ten opzichte van Gen. 3 valt op te merken.

Men vergeet niet, dat het hier geldt zijn optreden in het publiek, en al zouden we (waarvoor blijken het bovenstaande geen afdoende reden is) de predikatie over Zondag 3-buiten rekening laten, dan blijven nog zijn latere uitingen in de verschillende brochures. Wel kan men aanvoeren, dat hij, toen eenmaal de Classis een nadere verklaring van hem eischte, niet zwijgen kon, en het in zoverre niet aan hem lag, wanneer hij misschien gedachten uitte, die nog niet tot rijpheid waren gekomen. Maar hiertegenover staat het feit, dat Dr. G. zelf deze antwoorden, en verdere uitingen in dezen, door de pers heeft gepubliceerd, en voor dit feit is hij uiteraard ten volle aansprakelijk te stellen.

Op deze wijze heeft Dr. G. dan in het publiek het pleit gevoerd voor het bestaan eener mogelijkheid, dat Gen. 3 zou kunnen worden opgevat in een zoodanigen zin, dat — om het met onze woorden te zeggen — hier geen mededeling zou worden gedaan van een boom der kennis des goeds en des kwaads als een eigenlijken, zintuiglijk waarnembaren boom, enz. En dat heeft hij gedaan, gelijk boven bleek, zonder zich ook maar eenigermate rekenschap te hebben gegeven, of hij in staat was, een dergelijke opvatting te geven, die niet zou neerkomen op een ontkennend van zaken, die ons door de Schrift duidelijk worden geleerd.

Dat dit niet te streng geoordeeld is, blijkt ook uit de moeilijkheden, waarin Dr. G. zich wikkelt. We zagen boven (sub II), dat de beide Paradijsboomen, de slang en haar spreken door hem wel als werkelijkheden worden erkend, maar dat het de zintuiglijke waarnembaarheid is, die door hem dubieus wordt gesteld. Wat kan dit echter anders⁴⁾ beteekenen, dan dat deze Schriftmededeelingen (wellicht) symbolisch moeten worden verstaan? Dit is echter moeilijk te verenigen met de reeds vroeger genoemde verklaring, dat hij geen symbolische of allegorische opvatting voorstond. Weliswaar kan men strikt genomen zeggen, dat hij dit ook door zijn uitingen aangaande de zintuiglijke waarnembaarheid nog niet doet, daar hij deze waarnembaarheid ook weer niet ontkent. Maar de andere mogelijkheid, die hij aanneemt, is dan toch metterdaad geen andere dan die der symbolische opvatting, en het is moeilijk te ontkennen, dat zijn vroeger voor de Classis afgelegde verklaring een andere gedachte moest wekken.

2. Deze indruk van gebrek aan ernst in de wijze, waarop Dr. G. in dezen zijn standpunt heeft bepaald, wordt nog versterkt door het vage karakter van zijn argumenten; hierop komen we nader terug.

(Slot volgt.)

Conclusiën van het Rapport der Kerkrechtelijke Commissie

De Generale Synode der Gereformeerde Kerken, vergaderd te Assen,

besloten hebbende op verzoek der Part. Synode van Noord-Holland en de Classis Amsterdam om de zaak-Geelkerken in haar geheel in behandeling te nemen en daarover een beslissing te geven:

kennis genomen hebbende van de verschillende bezwaarschriften en protesten te dozer zaak zoowel door Dr. Geelkerken zelf, als door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid ingediend, van de bezwaarschriften van de Dienaren des Woords Ds J. D. Boerkoel e.s. en des Kerkeraad van Tienhoven en voorts van verschillende brochures, door Dr. Geelkerken en andere uitgegeven waarin hunne bezwaren werden uiteengezet tegen de handelingen van de Classis Amsterdam en de Part. Synode van Noord-Holland,

overwegende, dat door deze procedure groote onrust verwekt is, niet alleen in onze kerken, maar ook daarbuiten, omdat de voorstelling is gegeven alsof daarbij groot onrecht aan Dr. Geelkerken is aangedaan en de rechtspositie nader predikanten wankel is geloken,

gehoord de rapporten van de beide commissies door haar benoemd, om zoowel over de kerkrechtelijke als de dogmatisch-exegetische vragen, die daarbij aan de orde zijn gekomen, naar advies te dienen,

spreek ik haar oordeel uit:

1e. dat Dr. Marinus toen hij bezwaar had tegen hetgeen hij meende gehoord te hebben, dat door Dr. Geelkerken in diens prediking van 23 Maart 1924 over Zondag 3 van den Heil. Catechismus gezegd was aangaande het Paradijsverhaal en den zondeval, omdat daarvoor zijn inzichten te kort werd gedaan aan de waarheid der H. Schrift, het recht had, deswege een klacht in te dienen bij den Kerkeraad, aangezien naar Gods Woord (1 Joh. 4:1) niet alleen de ambtsdragers, maar ook de gemeentelieden groepen zijn, toezicht uit te oefenen op de bediening des Woords;

2e. dat de kerkeraad door deze klacht in behandeling te nemen niet in strijd heeft gehandeld noch met hetgeen Christus ons zegt in Matth. 18:15-17, noch met hetgeen de Apostel ons leert in 1 Tim. 5:19, dat men geen beschuldiging mag aannemen tegen een onderling dan onder twee of drie getuigen, aangezien het hier geldt een publieke handeling, namelijk de bediening des Woords en daarop ook volgens onze Kerkenorde (art. 72) deze voorschriften van toepassing zijn;

3e. dat de Kerkeraad deze klacht als ongegrond afwijzende verplicht ware geweest aan Dr. Marinus de gronden aan te geven, waarop hij dit deed en waar het zulk een ernstige aanklacht tegen den dienaar des Woords betrof, dit heeft schriftelijk had behooren te doen;

4e. dat Dr. Marinus, toen hij bij deze niet-gemotiveerde uitspraak van den kerkeraad zich niet wilde neerleggen en de kerkeraad ook de getuigen niet hoorde, die hij aanwees, het recht had, naar art. 31 zich tot de meerdere vergadering te wenden;

5e. dat de Classis Amsterdam echter niet geheel ten onrechte, naar art. 30, op de klacht tegen Dr. Geelkerken toen nog niet is ingegaan, omdat deze zaak door den kerkeraad niet, was afgehandeld en de getuigen, door Dr. Marinus aangewezen, niet waren gehoord, en derhalve de zaak naar den kerkeraad heeft teruggezonden na de uitspraak van den kerkeraad, die voor tweemaal uitlegging vatbaar was, verbeterd te hebben en zoowel Dr. Marinus als den kerkeraad advies te hebben gegeven, hoe het geschil over de „tweesrie lezing” die van Dr. Marinus en die door Dr. Geelkerken gegeven van hetgeen hij gepredikt had, door broederlijke samenspreking tot oplossing kon worden gebracht, dat het echter wel te betreuren is, dat de Classis niet nauwkeurig genoeg zich rekenschap gegeven heeft van hetgeen in de zoogenaamde „preekcoupsure”, door Dr. Geelkerken overgelegd, stond, aangezien later gebleken is, dat deze preekcoupsure zelf haar reden tot nadenken gaf en het derhalve niet alleen ging om een geschil over tweesrie lezing;

6e. dat de kerkeraad ook toen in gebreke is gebleven de zaak behoorlijk af te handelen, doordat hij a. het advies van de Classis in zoverre niet heeft opgevolgd, dat hij de schriftelijke weergave door Dr. Geelkerken overgelegd en door de 18 onderlingen, die de prediking hadden bijgewoond, als zekelijk getrouw bevestigd, aan Dr. Marinus niet heeft medegedeeld en b. aan het verzoek van Dr. Marinus om met zijn getuigen gehoord te worden, ook toen niet heeft voldaan;

7e. dat de gronden door den kerkeraad opgegeven om dit verzuim te rechtvaardigen, n.l. dat Dr. Marinus zonder meer zich had naar te laggen bij de uitspraak van den kerkeraad, dat hij niet goed gehoord had, dat de door hem aangewezen getuigen reeds persoonlijk door Dr. Geelkerken waren gehoord en

wegens de met hem opgedane ervaringen in veraken waren en dat men geen steun wilde geven aan de actie van een groep malcontenten, onvoldoende zijn, aangezien de Kerkeraad, die in zijn protest bij de Synode zoo sterk den nadruk er op legt, dat de bewijst aan den beschuldiger ras, dooren dan ook niet het recht ontzeggen mocht zijn getuigen te doen hooren, het verhooren van deze getuigen door den predikant, tegen wien de aanklacht was ingebreikt, inplaats van door den Kerkeraad geen behoorlijke behandeling dezer zaak was, en de handelwijze van den Kerkeraad ook bij deze tweede behandeling van de klacht van Dr. Marinus daarom afkeuring verdient, niet alleen omdat hiertoe aan den eisch van het recht niet is voldaan, maar bovendien, omdat daarmede sprak een tekort van herderlijke zorg om een bezwaard gemeentelid van ongelijk te overtuigen;

8e. dat echter niet minder scherpe afkeuring verboden de houding van Dr. Marinus, die bij zijn eerste onderhoud over deze zaak, met de wijkoenderlingen weigerde naar den predikant te gaan om door diens geschreven „proek” zich te laten overtuigen, dat hij verkeerd gehoord had, en zoowel door zijn uitingen toen over Dr. Geelkerken gedaan, als later, in zijn tweede protest bij de Classis, over den Kerkeraad in zijn geheel, zich schuldig heeft gemaakt, niet alleen aan een ongeoorloofd wantrouwen tegenover den predikant, maar ook aan gemis aan eerbied tegenover den predikant en den Kerkeraad, waardoor hij gehandeld heeft in strijd met hetgeen Gods Woord (1 Tim. 5:19) en onze Belgien's Art. XXXI van ons eisch, dat „een ieder den dienaar des Woords en de onderlingen der Kerk in bijzondere achting behoort te hebben, om des werks wille, dat zij doen”, en daarover door den Kerkeraad had behooren vermaand te worden;

9e. dat de Classis, toen de Kerkeraad deze zaak niet behoorlijk tot een einde bracht en Dr. Marinus 15 Nov. 1924 zich opnieuw tot haar wendde, volkomen gerechtvaardigd was thans op de zaak zelf in te gaan, de klacht tegen Dr. Geelkerken ingebracht, te onderzoeken en daarover een uitspraak te doen;

10e. dat de kerkrechtelijke bezwaren, zoowel door Dr. Geelkerken als door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid ingebracht, eerst bij de Part. Synode van Noord-Holland en daarna bij de Generale Synode, tegen de wettigheid van deze handeling der Classis, omdat de Classis reeds bij haar eerste beslissing 10 Sept. 1924 genomen over de aanklacht van Dr. Marinus een uitspraak had gedaan door te verklaren, „dat hij onjuist gehoord had”, het protest van genoemden broeder tegen dat besluit der Classis ging en de Classis daarom dat protest niet in behandeling mocht nemen volgens Art. 31 K. O., maar den protestornden broeder had moeten verwijzen naar de Part. Synode, ongegrond zijn, omdat a. het protest van Dr. Marinus ging zoowel tegen de handelingen van den kerkeraad, die zijn getuigen niet hoorde, als van de Classis;

b. voorzover dat protest zich richtte tegen de handelingen van de Classis, dit berustte op het niet onbegrijpelijk misverstand, alsof de Classis in de zaak reeds een beslissing genomen had en de Classis volkomen bevoegd was dit misverstand weg te nemen;

c. de Classis in eerste instantie juist geen beslissing over de zaak had genomen, maar den „staat van het geschil” juist had omschreven en de zaak zelf ter afdoening naar den Kerkeraad en Dr. Marinus had teruggezonden met een advies aan den Kerkeraad hoe dit geschil op te lossen, en zulk een „advies”, hoe te handelen, geen beslissing over de zaak zelf is, weshalve de Classis het recht had, toen het geschil tusschen den kerkeraad en Dr. Marinus niet behoorlijk opgelost werd, nu zelf de zaak ter hand te nemen;

d. Artikel 31 K. O. reeds daarom hier niet van toepassing was, maar bovendien dit Art. ook niet beteekent, dat, wanneer iemand bezwaar heeft tegen het besluit eener kerkelijke vergadering, hij dan niet op herziening van dit besluit bij dezelfde vergadering zou mogen aandringen, en in appél zou moeten gaan bij een meerdere vergadering, maar alleen, dat het recht hem gegund wordt in hooger beroep te gaan ten einde het besluit der mindere vergadering, waartegen hij bezwaar heeft, vernietigd te krijgen;

11e. dat de Particuliere Synode van Noord-Holland daarom terecht de bezwaren, door Dr. Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid tegen de behandeling van de zaak-Geelkerken in tweeder instantie door de Classis ongegrond heeft verklaard, maar dat de genoemde Synode daarbij ten onrechte als grond aanvoerde, dat dit protest niet ontvankelijk was, omdat de Kerkeraad tegen het besluit der Classis van 10 December 1924 niet in appél was gegaan bij de Particuliere Synode en zoowel Dr. Geelkerken als de Kerkeraad door aan de behandeling der zaak in tweeder instantie zelf mede te werken, gelooft hadden geen kerkrechtelijke bezwaren te hebben — aangezien Dr. Geelkerken reeds terstond op de Classisvergadering van 10 Dec. 1924 en de Kerkeraad op de Classisvergadering van 18 Maart 1925, toen de zaak in behandeling kwam, geprotesteerd hebben en een deelnemen aan een handeling onder protest niet beteekent, dat men zijn kerkrechtelijke bezwaren varen laant;

12e. dat de Deputaten door de Classis 10 December 1924 aangewezen om in de zaak nadier te onderzoeken en de Classis van advies te dienen, zich wel behoorlijk van hun taak hebben gekweten door Dr. Marinus en zijn getuigen te hooren, maar dat zij verplicht waren geweest

a. Dr. Marinus te vernemen wegens zijn vroegere uitingen aangaande Dr. Geelkerken en zich niet hadden mogen tevreden stellen daarmee, dat Dr. Marinus de facto deze uitingen terugnam door de verklaring, dat hij zijn aanklacht zou terugnemen, wanneer Dr. Geelkerken verklaarde, het hem ten laate gelede bedoeld noch gezegd te hebben;

b. Dr. Marinus evenzoer ernstig te vernemen over de beschuldiging zonder genoegzaam bewijs door hem in zijn bezwaarschrift bij de Classis ingebracht tegen den Kerkeraad, dat deze door onachtzaamheid en het niet naar den eisch der ambtelijke roeping hooren naar wat in de prediking verkondigd werd, zich buiten de bevoegdheid had gesteld om over de waarheid zijner beschuldiging te oordeelen, waardoor de eer der ambtsdragers werd gekrenkt;

c. in hun rapport aan de Classis mededeeling te doen van het resultaat van hun onderzoek naar de getuigenissen van de brs Vree, Krasen en Van der Lichte, welke getuigenissen omtrent hetgeen Dr. Geelkerken in een particulier onderhoud tot hen gezegd zou hebben, door Dr. Geelkerken waren weersproken of op een andere wijze uitlaid;

13e. dat de Classis, die nu over de al of niet gegrondheid van de aanklacht van Dr. Marinus „dat Dr. Geelkerken door hetgeen hij verkondigd had, de waarheid van het shuidijk bericht der H. Schrift over de eerste zonda der menschen, wat de toudracht der feiten betrof, zoal niet joechende, dan toch in twijfel trok en als onwaarschijnlijk verkondigde”, te oordeelen had en stond voor de mogelijkheid van de „tweesrie lezing”, die van Dr. Marinus door zijn getuigen bevestigd en die van Dr. Geelkerken, bevestigd door de 18 onderlingen, die de prediking hadden bijgewoond, is uitgegaan van de onderstelling, dat uit de door Dr. Geelkerken overgelegde „preekcoupsure” bleek, dat door hem erkend en verkondigd was, dat we in Genesis 3 te doen hebben met de Goddelijke bekendmaking van het historische feit van den zondeval en daarom in zoverre de aanklacht van Dr. Marinus ongegrond was gebleken, na e dat daarmede nog niet was vastgesteld, dat Dr. Geelkerken heel het verloop van het verhaal, dat in Genesis 3 voor